

Brieven uit Noord Brabant door Erica, pseudoniem van de Vorstenbossche ondermeester Michel Jan van de Berg, werden in de periode 1907-1910 tweewekelijks gepubliceerd in de Gelderlander (Nijmeegsch Dagblad). Onderstaande publicatie verscheen op 25 december 1908, en is taalkundig bewerkt en van toelichting voorzien ten behoeve van de leesbaarheid door Frank Geenen (12/2020).

Kerstmis op het platteland

Als de winterstormen loeien, en de jachtsneeuw ijzig koud buiten rond stuift; wanneer weken lang geen zonnestraaltje het grijze nevelkleed doorboort en een schier eindeloze reeks van schemerdonkere dagen ons de bange vraag afperst: „Keert dan nooit, nooit de lente weer? Dan verschijnt daar het schone Kerstfeest, het feest van vrede en liefde, als een goudglanzende ster in de somberen winternacht.

En de dorpeling, die meer dan de bewoner van de grote steden, heimwee voelt naar zonnelachjes en bloemengeur, zijn trouwe gezellen in blijde zomertijd, verheugt zich als de heerlijke dag is aangebroken waarop hij zo innig voelt, dat de vinnige winterkou toch niet bij machte is de vlam van de liefde te doven, hoe de vrede haar bloemen strooit ook op sneeuw bedekte velden en haar lied hoogjubelend laat horen boven het bulderen van de storm. De dorpsbewoners, de akkerman, heeft dagen van betrekkelijke rust achter zich. Want als de rogge gezaaid en het land op wintervoor gelegd is (*de grond is losgemaakt*), dan bergt hij voor een hele periode bijna al zijn gereedschap op in de schuur en rust om nieuwe kracht te verzamelen voor de dag, waarop de akker of het hooiland hem roept. Hij rust maar keert zich tevens tot Hem, die vruchtbaarheid gaf aan zijn akker en zijn zweet beloonde met gebogen halm (*een rijke oogst*). Hij is te vinden in het dorpskerkje, waar in de zomer op doordeweekse dagen slechts enkele oude vrouwen en kinderen getuigen waren van het Misoffer (*de eucharistieviering*), terwijl de akker van de jongere arbeidskrachten de tijd slechts gunde om een dank- en vreugdlied te zingen ter ere van de Schenker van zonneschijn en regen. Hij is in het dorpskerkje, waar in het langste der dagen het zonnelicht zich verloor in het ruime schip en slechts enkele zwarte falies (*dameskledingsstuk*) of donkere schoudermantels wat opvrolijkte, nu elke morgen vol van mensen, mannen, vrouwen en kinderen, allen bidden ze en verwachten ze de God van liefde en vrede.

Onze heidense voorouders vierden al hun kerstfeest, hun winterfeest. Zij zagen, hoe de stralende zon verdween en kille nevel het aardrijk hulde in wekenlange nacht. Zij zagen de wolkgevaarten in woeste vaart jagen door het luchtruim, voortgedreven door de adem van de geweldigen orkaan. Zij hoorden hem razen en huilen en geloof-

den, dat daar in de hogere luchtlagen een wilde strijd werd gestreden tussen de boze en goede geesten. Dan kwamen ze samen in hun heilige wouden en schoten hun pijlen in de lucht om de goede geesten in hun kamp te helpen tegen de boze machten en ze vierden hun Joelfeest (*Oud Germaans winterzonnnewendefeest van 21 december tot 1 januari*) in de blijde hoop op de overwinning van het goede... Maar de lieflijke leer van het Christendom verkondigde dat een zorgvol Vader de gouden zomerzon liet schijnen en donzen sneeuw op de aarde liet dalen om de tere scheutjes te beschutten tegen de ijzige noordenwind. Het Joelfeest verdween, maar in plaats daarvan kwam het christusfees, Kerstmis, voor de landman nog het feest van mistlek, van geheimzinnigheid. Want nauw zijn de twaalf slagen van het middernachtelijk uur, dat 24 aan 25 december schakelt, door de vlakkerende winden verspreid over velden en beemden, of er komt leven, leven op de aarde, die daar lag in doodslaap verzonken.

Luister aan de bijenkorf. Hoor je niet, hoe de bijen voor een ogenblik opwaken uit hun winterslaap? Ze zingen hun kerstlied, hun „Eer aan God". En in de stal, daar slaat het vee zijn droomogen op en er loopt een gerucht langs de kribben, zacht, stil en vol vrede. Dan rijst ook de landman op van zijn legerstede (*bed*) en gaat in de winternacht naar het hoekje in zijn tuin, dat hij daar enkele dagen geleden voorbereidde, en hij vertrouwt het zaad van de eerste voorjaarsgroenten aan de de aarde. In deze nachtelijke uren immers zweven de engelen, die eenmaal het Gloria weer zongen boven de velden en akkers van Bethlehem en schenken nieuwe wasdom aan het graan en groei-kraft aan het zaad, dat word uitgestrooid in de stille vredige Kerstnacht. Hij treedt in de graanschuur en neemt naar Noors gebruik een korenschoof, die hij daarbuiten zet, zodat ook de vogeltjes voor een ogenblik hun ellende zouden vergeten en meedoen in het feestlied, dat nu opstijgt van de aarde.

Daar breekt het los, de stilte scheurend en blijheid jubelend in de duistere nacht, het Gloria der Kerstklokken. Kerstklokken, wij hebben u lief, gij hebt steeds betekenis gehad in het mensenleven, immer gewerkt op verbeelding en gevoel. Of zijn aan u niet de vele eenvoudig mooie kerstvertellingen uit vroeger en later tijd te koppelen? Of is het niet, of de klok in haar gelui altijd in overeenstemming is met ons gemoed? Of konden we onlangs op allerzielen niet zeggen, dat de klok klonk, luidde, bonsde en bomde, als rolde er een onweer vol hartverscheurend geklaag door het daverende donker? Maar nu? Luider en luider galmt het vrolijk over bossen en beemden en wekt de nog slapenden op van hun legerstede (*bed*) om hulde te brengen aan de nieuwgeborene Koning van het heelal. Dan ziet men ze langs de brede zandwegen en slingerende voetpaden komen en het is of heel het dorp als een zee is, waarop talloze scheepjes, met het lichtje aan de mast koersen naar een haven van licht, dat ontstoken aan

honderden kaarsen, schel, koud, de nevel blauwend, valt uit de hoge ramen van het kerkje. Daar knielen ze neer en buigen het hoofd als onder de wind van onzichtbaar wuivende engelenvleugels. Mede juichen zij het blijde kerstlied en voelen, hoe de vrede gegeven wordt, ook aan het volk van het land, dat van goede wil is.

Oude kerk van Vorstenbosch (1850-1933)

Dan keren ze huiswaarts. Daar vinden ze hun eenvoudig, vaak sobere kerstmaal. Daar is geen gevulde gans, daar is de pudding onbekend, daar worden geen oesters gegeten, daar is geen wijn in kristallen wijnglazen, daar weet men niet wat kerstkransjes zijn, daar schittert in de binnenkamer geen kerstboom met zijn vriendelijke lichtjes. Maar uit het kerkje voerden ze de vrede met zich en delen die met alle leden van hun gezin en ze voelen zich opgeruimd bij hun koffie met roggebrood met spek of ham, warm gelukkig en blij op de koude trieste winterdag. in de liefde die hen omringt in de vrede in hun hart. Zo viert men Kerstmis op het platteland. Die vrede wenst Erica u allen.

ERICA.

